

vestnik SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10/I. - TELEFON ŠT. 78-08

ENA DAVČNA DOLOČBA VEČ

DAVEK NA POSLOVNI PROMET

Z ukazom ZVU št. 35 (16. febr.) so bili tudi na tukajšnje ozemlje raztegnjeni predpisi o plačevanju davka na poslovni promet za leto 1951, kakor že veljajo v sosedni republik. Ukaz ima retroaktivno moč od 1. januarja t. l., ker so bila pristojnim organom že prej dana zaveznava navodila.

Ukaz ne prinaša nikakih bistvenih sprememb k že veljajočim predpisom; o tem smo na tem mestu že večkrat pisali. Ta ukaz nikakor ne prinaša kakšno olajšanje neznosnih davčnih bremen, ki jih morajo prenašati tukajšnji pridobitniki. Edini učinek je pravzaprav ta, da se k neštevilnim predpisom glede tega davka pridružijo še novi predpisi, ki vso snov napravijo še bolj zapleteno in nepregledno. Pridobitniki niso proti davkom, če hočejo pa da v tem pogledu vlada jasnost, da vsak davkoplačevalec takoj zna, katere davke in v kakšni višini mora plačati. V tej obliki in poplavi fiskalnih zakonov pa vlada taka negotovost in nepreglednost, da se sami finančni organi več ne znajdejo. Prav zaradi te nejasnosti morajo tudi tukajšnji gospodarski pridobitniki plačevalci raznim specialistom letno lepe vsote za nasvete, pojasnila in podobno. Zahteva vseh tukajšnjih gospodarskih krogov je, da se že enkrat končno preneha z izdajanjem raznih spreminjalnih in dopolnilnih fiskalnih zakonov in da se vsa materija nanovo preuredi in postavi na novo sedanjim razmeram ustrežajočo podlago.

Davčni pritisk v Trstu je res hud in postaja za vse gospodarske kroge neznošen, tako da se morajo zaradi tega mnogi obratniki boriti za svoj obstoj. Nekateri krogovi izvajajo iz tega dejstva nemogoče zaključke, da bi se namreč davčni pritisk zmanjšal, ako bi bil Trst priključen k sosedni republik; oni trdijo, da v drugih italijanskih mestih davčno breme ni tako težko. Ni nam znano, kakšen je davčni pritisk tam, dejstvo pa je, da v Trstu veljajo isti davčni zakoni kot v Italijanski republik. To dovolj jasno dokazuje, da je trditve, da bi se davčno breme zmanjšalo s priključitvijo Trsta k sosedni republik, le varanje tržaških pridobitnikov in umazana politična špekulacija.

PLAČILO PRVEGA OBROKA NA POSLOVNI PROMET

Opozarjamo vse člane, da 31. t. m. zapade rok za plačilo prvega obroka na poslovni promet (IGE) za leto 1951 za vse tiste, ki ta davek plačujejo pavšalno (trgovci na drobno, gostinski obratniki, obrtniki, pripadniki prostih poklicev, spedijski in pomorski agencijski). Ker tukajšnja davčna uprava, za vsako najmanjšo zamudo (tudi 1 sam denar) nalaga denarne kazni, priporočamo vsem članom, da plačajo prvi obrok v roku.

PORAVNANJE DAVKA NA POSLOVNI PROMET ZA PREJSNJA LETA

V zadnjem času pošilja davčna uprava davčnim zavezancem pozive, da konstatirajo višino davka na poslovni promet za leto 1949 in 1950; prav tako poiznima, da dokončane ugotovitve tega davka za to dobo. Priporočamo vsem članom, ki prejmejo take pozive, odnosno ugotovitve, da se zgledajo v tajništvo IGE, kjer bodo prejeli potrebna poiznima.

Opozarjamo jih pri tem, da zaostanke za pretekla leta lahko plačajo v smislu člena XVII ukaza št. 35 v šestih mesecih obročih, počeni s mesečnim, ki sledi sprejemu popravka odnosno zapadlosti v plačilo, če je odmera postala dokončna, ker ni bil vložen pravočasno priziv.

ZVIŠANJE PRISPEVKA za socialno solidarnost

Ker že neznošnim davčnim bremenom od časa do časa pridružujejo nova povišanja prispevkov za soc. zavarovanje. Lansko leto je bil z veljavnostjo od 1. januarja 1950 povišan prispevek za družinskih doklade za trgovski sektor od 15,85% na 17,85, z veljavnostjo od 1. decembra 1950 je bil prispevek za bolezensko zavarovanje zvišan na 15%. Sedaj pa javlja Zavod za socialno skrbstvo (INPS), da bo z veljavnostjo od 1. januarja t. l. prispevek za sklad socialne solidarnosti od sedesad-

njih 4,5%, zvišan na 6%, od katerih gre 4% v breme delodajalstva, 2% v breme delavca oziroma nameščenca.

Ze itak visoke prispevke za socialno zavarovanje bodo torej znova zvišali. Naši delodajalci niso proti socialnemu zavarovanju svojih delavcev in nameščencev, so pa proti sedaj veljavni uredbi socialnega zavarovanja, ki zavarovancem ne nudi vsega potrebnega, a delodajalce tlačijo z visokimi prispevki in z birokratsko organizacijo. Da je temu tako, nam prica že dejstvo, da obrtniki prav zaradi visokih prispevkov za socialno zavarovanje ne najemajo več vajencev ter je morala prisokročiti na pomoč ZVU, ki je za nove vajence uvedla z ukazom št. 5 v prid delodajalcem posebne nagrade, ki znašajo približno znesek socialnih prispevkov za vajenca.

Za rešitev socialnega zavarovanja ni dovolj, da se izdajajo razne nove uredbe, ki kot vidimo po dosedajni praksi, le višajo prispevke, ampak pristopiti je treba h koreniti reorganizaciji socialnega zavarovanja, da bo v korist obeh prizadetih strank, delodajalcev in delavcev ter nameščencev.

Novo zakonske določbe

Uradna lista ZVU št. 5 (21. febr.) in št. 6 (1. marca) prinašata naslednje nove zakonske določbe:

Ukaz št. 29 (6. febr.): Predpisi o poskodovanjih in dvignjenih trgovskih ladah. Dodatek k ukazu št. 126/1950.

Ukaz št. 30 (8. febr.): Dodelitev oseba v železničarskih menzah trgovinski-

mu oddelku enotne blagajne za družinske doklade.

Ukaz št. 31 (10. febr.): Sprememba ukaza št. 298/1948 - Predpisi o zadrukah.

Ukaz št. 32 (10. febr.): Preklji zakona z dne 22. jan. 1934 št. 401, ki spreminja kr. zak. odlok z dne 13. nov. 1924 št. 1825 o zasebnopravnih službenih pogodbah.

Ukaz št. 33 (14. febr.): Predpisi o uvozu in tranzitu rastlin, semen, sadja, zelenjave in rastlinskih proizvodov - Sprememba ukaza št. 232/1949.

Ukaz št. 34 (16. febr.): Novi dodatki k začasnim predpisom za izvajanje nove carinske tarife.

Ukaz št. 35 (16. febr.): Posebni predpisi o plačilu davka na poslovni promet za leto 1951 za nekatere vrste dohodkov.

Ukaz št. 36 (16. febr.): Predpisi o izdajanju delnic in obveznic trgovskih družb.

Ukaz št. 37 (16. febr.): Nova dovoljenja za začasni uvoz.

Ukaz št. 38 (20. febr.): Spremembe predpisov o občinskih volitvah.

Ukaz št. 39 (20. febr.): Sprememba ukaza št. 104/1949 - Ustanova industrijskega pristanišča v Zavrliju.

Ukaz št. 40 (27. febr.): Sprememba ukaza št. 96/1950 - Predpisi o stanovanskih uradih in stanovanskih odborih.

Ukaz št. 41 (24. febr.): Nova dovoljenja za začasni uvoz.

Ukaz št. 42 (24. febr.): Nova dovoljenja za začasni uvoz in povračilo carline.

Ukaz št. 43 (24. febr.): Sprememba lestvice pristojbin za opravilo davčnih izterjevalcev in izvršitvi zaradi neposrednih davkov.

Ukaz št. 44 (24. febr.): Nova dovoljenja za začasni uvoz.

PETROLEJ ERP ZA TRST

Po obvestilu ameriškega odposlanca ECA v Trstu je bila nakazana Trstu znatna pošiljka nafte v skupni vrednosti 260 milijonov dolarjev. Zadevne kupčije je treba zaključiti do 31. julija tekočega leta, medtem ko bo blago izročeno najkasneje do 30. novembra 1951. Nafta bodo uvozili iz Južne Amerike, in sicer iz Arube, Curacao in Trinidada.

SVICARJI IŠČEJO PLOČEVINO V TRSTU

Pred dnevi so švicarski predstavniki zaman iskali po Trstu pločevino. Težko je reči ali je bilo to res v zvezi z oboroževanjem. Vsekakor se tudi Svica oborožuje. Njen državni proračun za 1951 predvideva 732 milijonov švicarskih frankov za vojaške izdatke. Za samo vojsko je predvidenih 453 milijonov frankov; ostali denar poje za izredne vojaške stroške, t. j. za oboroževanje. Svicarska vlada je onemijala uporabo niklja za civilne namene. Nikelj bodo lahko trošila podjetja, ki porabijo najmanj 1.000 kg niklja na leto. Dovoljenja izdaja vojaški urad za industrijo in delo.

Zivljenjski stroški za 4-člansko družino (starš z dvema otrokoma od 4 do 8 let) so znašali v Trstu v januarju 35.000 lire. Kazalec življenjskih stroškov se je v januarju povzpel od 188,81 na 188,71, t. j. za 2,90%. To so sedevna teoretično izračunani stroški, ki so dejansko mnogo višji.

Med sindikalnimi predstavniki tržaških trgovskih uslužbencev in Zdrženjem trgovcev je bil v načelu dosežen sporazum, ki predvideva zboljšanje glede odpravnine in plačevanja nadur. Sporazum bo uveljavljen z učinkom od 1. januarja 1951.

S čigavim denarjem kolonizirajo? Italijanska vlada je nakazala neposredno tržaški cnski upravi, ki jo vodi prof. Palutan, 250 milijonov lire za gradnjo stanovanjskih hiš v Ul. Baiamonti in prve skupine hiš nove ribiške vasi pri Dev-

KNJIGE in revije

W. Roepke - »The Social Crisis of Our Time«, Hodge & Co., London 1950, 4t., 260. šilingov 15.

Wilhelm Roepke: »Ist die Deutsche Wirtschaftspolitik richtig«, Analyse und Kritik Kohlhammer-Verlag - Stuttgart.

»Statistisches Jahrbuch der Schweiz 1949«, Verlag Birghäuser, Basel.

Sydney D. Merlin: »The theory of fluctuations in contemporary economic thought«, Columbia University Press, New York 1950, str. 168. V Angliji pri Geoffrey Cumberlegu 18 šil.

J. Ph. Pfeiffer: »The properties of asphaltic bitumen with references to its technical applications.« Elsevier Publishing Comp. Inc. New York, Amsterdam, London Brussels.

»Razgleda, Trst, št. 1: Boris Pahor! Miklavžovo 1950, Marička Znidaršič: Impresije morja; Dušan Mevlja: Avtoportret starega samca; Dušan Zeljenzov: Srečavanja z Otonom Zupančičem; Fran Eller: Iz Pesmi; Milena Bonča: Pri klavirju; Vladimir Bartol: Janičarjeva izpoved. Tretja premiera SNG - F. S. Finžgar: Razvalina življenja, Miha Males: V Galeriji Scorpione; Kolebar osvobodilne fronte; »Stvarno«.

»UMETNOST«

Slika: Sane Kregar razstavlja svoja dela v umetnostni galeriji »Scorpione« do 19. marca.

Spremembe v tržaškem tisku

Tržaška gospodarska revija »Il Traffico« izhaja že od decembra vsakih 14 dni, torej ne več mesečno. Gospodarskega lista »Emporio di Trieste«, ki je izhajal vsakih 10 dni, ni več na svetlo. Urednik »Traffico« pripominja, da se njegov list oslanja na Trgovinsko zbornico. Pobuda za gospodarski list »Emporio di Trieste« je izšla iz krogov Trgovinske zbornice. Izšla je januarja številka »Rivista mensile della città di Trieste« s »Statističnim biltemom«. To je druga številka v »novi seriji«; prva je izšla v decembru. Kmalu je ni bilo mogoče več nabaviti. Nekateri domnevajo, da je bila potegnjena iz prometa, ker je v kroniki pod naslovom »Ruunt horae, tempora mutantur, turris manet« poročala (pod datumom 1. maj 1945) v surovem tonu o prihodu jugoslovanske vojske.

TEDNIK »DIE EINHEIT«, ki je doslej izhajal v Gradu pod geslom »Za napredek in sporazum narodov« in se zavzemal tudi za spravo med Slovenci in Nemci na Koroskem, bo postal izhajal kot mesečnik. List je prinašal pogosto tudi poročila iz tržaškega življenja.

Poziv k samopomoči

Odbor za graditev Kulturnega doma v Trstu je začel z nabiralno akcijo za graditev doma, Slovensko javnost na Tržškem poziva, naj prične zbirati prispevke po znanem pregovoru »Kamen do kamna - palača« Vse dosežene zahteve tržaških Slovencev, da bi se poravnala škoda, ki je bila prizadeta njihovemu premoženju, so bile zaman. Tako je še danes »Narodni dom« v tujih rokah. Čeprav se Slovenci niso »povečali« odškodnini, ki jim pripada po vseh osnovnih zakonih človeške družbe, so začeli sami zbirati za gradnjo kulturnega doma. Prispelke pošiljate odboru v Trstu, Ul. S. Vitte 17, kjer so prostori Slovenskega narodnega gledališča.

vinu (Stivanu). Tu naseljujejo ribiče iz južne Italije in Istre.

Po tržaškem zgledu. Zdaj so tudi v Messini odprli prsto luko. Šele v zadnjem času so pričeli v italijanskih pristaniških uvajati proste luke. Poprej ni bilo poznal te moderne ustanove, s katero Trst prednjači. Italijani uvajajo proste luke na podlagi zakona z dne 25. septembra 1940.

FIERA DI TRIESTE TRŽAŠKI SEJEM

Lepak za letošnji tržaški sejem (od 24. junija do 8. julija) je vseokakor bolj posrečen kakor bi bil lanski. Seveda ni dovoljen, kakor bi morda naš čitatelj sklepal po našem posnetku; slovenski napis smo dodali mi. Propagandni letaki za inozemstvo so narisani v angleščini, francoschini in špansčini!

Zagreški velesejem

Mednarodni velesejem v Zagrebu bo letos od 15. do 30. sept. Vsa obvestila v pogledu razstavljanja ali obiska prejmete v trgovinskem oddelku Gospodarske delegacije FLRJ v Trstu, Ul. Cicero ne št. 8, tel. 81-36.

1951
24.VI-8.VII

PROMET v pristanišču

Med 2. in 10. III. se je promet v tržaškem pristanišču razvijal takole:

TRZASKE IN ITALIJANSKE LADJE:

»Loredana« je priplula iz Aleksandrije s tovorom 461 ton in po izkrcaju je natožnjena odplula v Carigrad. V Aleksandrijo je odplula »Esperia« s 450 t raznega blaga, priplula pa je iz Aleksandrije »Chioggia« s tovorom 501 t. »Titania« je odplula s 1500 t raznega blaga v Aleksandrijo, »Amesax« v Orton in »Alessandra« v Ravenna - obe natožnjene z mineralnim oljem. »Marco Foscarini« je priplula iz Benet; prazna, vkrcala več ton blaga in odplula v Buenos Aires. Odplule so tudi: petrolejske ladje »Padre Pio« v Benetke, »Bacco« v Ravenna, »Ottaviano« v P. Fornace, natožnjene z mineralnim oljem; dalje »Eliana« v Buenos Aires, »Onda« v Kalkoto, »Otranto« v Carigrad, V Benetke sta odpluli »Massimiliano« in »Barbara« z mineralnim oljem, v Chioggio pa »Edgaro«. Priplula je »Barletta« iz Carigrada s tovorom 151 ton in se vrnila z raznim blagom, iz Kazablanke je prispela »Carluca V.« s tovorom 1020 t in iz Livorna »Andalusia«, iz Tunisa »Rosario« s 1500 tonami fosfata, »Indiana« je iz Tripolisa pripeljala 819 t mineralnega olja in se vrnila. »Salina« je priplula iz Monte Calamita z 976 tonami rud in je prazna odinrla proti Tarantu. Petrolejske ladje »Etra«, »Paola« in »Mantova« so odplule v Ravenna natožnjene z mineralnim oljem. V Hajfo je odplula »Abbazia« z raznim blagom in v Barletto »Rosario« prazna. Iz Rio Marine sta pripeljali »Franc« 1620 ton rud in »Eiba« 3500 ton rud, »Zaule« je pripeljala iz Barija mineralno olje in »Absirto« iz Bal morina 2942 ton premoza, »Modica« je odplula v Aleksandrijo natožnjena z ksom, iz Aleksandrije pa je priplula »Irma« s tovorom 346 ton blaga, »Castore« je iz Bagnojila pripeljala 1472 ton litega železa. Odplula je »Botigliaria« v Cagliari z lesom.

GRSKE LADJE

»Panaghia« je priplula iz Hajfe prazna. V Porju Negoro je odplula »Asipoleo« natožnjena z raznim blagom, »Popi A.« je priplula iz Soluna prazna, »Konizak« pa iz Benetki tudi prazna. »Mariella« je odplula v Eleusis in »Paolos G.« v Patras, obe natožnjene z lesom. Iz Pireja je »Tinos« pripeljala 1369 ton raznega blaga, »Astipalea« je priplula iz P. Nagoro prazna in odplula v Heraklion. Iz Benetk je prispela »Flagosa« prazna.

AMERISKE LADJE

Priplula je »Bucyrus Victory« iz New Orleansa z 9146 t žita; po izkrcaju se je vrnila v ZDA. »Exermon« je odplula v Hajfo z raznim blagom, »Hatieburg V.« pa v ZDA prazna. Tudi »Clearwater« je odplula v ZDA prazna, iz New Yorka je prispela »Extavia« s 577 t raznega blaga; odplula je v Benetke. V ZDA je odplula »Cedar Rapids V.« prazna, »Legion V.« je iz New Orleansa pripeljala 9400 ton žita. »Elisabeth Lykese«

JUGOSLOVANSKE LADJE

»Sarajevo« je odplula na Reko z 2405 tonami nitrata in 1329 kub. m drv. Iz New Yorka je pripeljala »Hrvatska« 612 ton raznega blaga; po izkrcaju je prazna odplula na Reko. »Vlisa«, ki je prispela prazna iz Pule, je vkrcala 1015 kub. m lesa in 12,8 t kamionov. Iz Bejruta je pripeljala ladja »Skopje« 237 t sadja, 101 tono bombaža in 16 t lanu; prazna je odplula v Benetke. »Zužemberk« je priplula iz Hajfe s 3955 t sadja in prazna odplula na Reko.

Angleški ladji »Bothnia« in »Herone« sta odpluli v London z raznim blagom. Iz Londona je priplula »Stuart Prince« z 247 tonami raznega blaga; po izkrcaju je odplula v Liverpool z raznim blagom. **Panamska ladja** »Danubiana« je priplula iz Aleksandrije prazna, **Španska ladja** »Castillo Madrigale« je odplula v Sfax prazna. **Holandska ladja** »Akrona« je odplula v Hampton prazna, **Izraelska ladja** »Dromite« je odplula v Hajfo natožnjena z raznim blagom.

NOVA ORGANIZACIJA POMORSTVA LR HRVATSKE

»Pomorac« poroča o reorganizaciji pomorstva v LR Hrvatski, kjer je bil ustanovljen komite za pomorstvo. Ta komite je prevzel samo del poslov zveznega ministristva za pomorstvo. Gre predvsem za ureditev krajevne gospodarskega gospodarstva. Komite bo organiziral v večjih pomorskih mestih kakor na Reki, Puli, Zadru, Sibeniku, Splitu in Dubrovniku, mestna pomorska gospodarska podjetja, ki bodo reševala vprašanja krajevne pomorske službe. Na Reki in v Splitu bodo ustanovili dve večji plovni podjetji, da se na ta način pospeši obalni promet. S sodelovanjem Jadranskega instituta bo komite reševal vprašanja pomorske ekonomike, medtem ko bo Brodarski znanstveni inštitut pomagal pri reševanju tehničnih vprašanj, kakor pri graditvi novih ladij.

Benečani so prevzeli tudi prevoz izseljencev

Na drugem mestu poročamo, da se Benečani hvajajo, kako je potniški promet v Benetkah v letu 1950 narasel zlasti zaradi prevoza izseljencev. Tržačani se vprašujejo, kako je mogoče, da so Benečani po drugi svetovni vojni v Trstu še ta promet. Po prvi svetovni vojni so tržaške družbe mnogo zastužile s prevajanjem židovskih izseljencev, ki so zlasti iz Poljske odhajali čez Trst v Palestino. V Trstu je bilo prvo sprejemališče za te izseljence. Danes gre tok izseljevanja Židov, ki ga vodi organizacija IBUS, iz Srednje Evrope čez Benetke. Celotno židovski izseljenci iz Madžarske in Bolgarije, ki prispevajo v manjših skupinah 15-20 ljudi na Opčine, potujejo v Benetke. Večje prevoze (250 do 400 ljudi) usmerjajo iz Srednje Evrope čez Celovec in Trbiž v Benetke. Skozl tržaško luko se prevaža le del njihove priljage in pohištva.

Podražitev gradiva

Zaradi podražitve premoza so opekarne podražile gradivo za približno 10%. Podražitev bencina je povzročila podražitev prevoza. V zadnjem času dovažajo na tržaški trg gradivo tudi jugoslovanske opekarne. Prav tako prihaja iz Jugoslavije tudi apno. Med italijanskimi opekarnami naj navedemo najvažnejše: Gregorat v Romansu proizvaja okoli 50.000 opek na dan. Manjši sta opekarni Venturini in Guerra iz Krmiča, ki proizvajata predvsem votlake. Sibko proizvodnja ima Roncato (Crane-glio). V zadnjem času se je pojavila na Tržaškem tudi opekarna Rizzani iz videmske okolice, ki dobavlja opeko za gradnjo ameriških objektov na Opčinah. Cement priinja iz Cedada.

Cene franco skladišče v Trstu: opeka od 12 lir komad navzgor; voljaki 26 x 13 x 8 L. 11-13, 26 x 13 x 6 L. 10-11, 40 x 20 x 8 L. 33-34; korci 14 cm L. 13, 45 cm L. 16 in 50 cm L. 22. Strešna opeka 14 x 20 L. 21-22. Cement brez vreče 865, z vrečo 895 (v tovarni), prevozni stroški v Trst 90-100 lir. Cena v Trstu (davek IGE vključen) 1020 do 1030 lir. Apno na stavbišču negašeno okoli 800 lir stot. Les v prodaji na drobno (deske) 28-30.000 lir kub. meter. Betonska žica (okoli 10 mm) obovna 95-105 lir za kg na debelo.

Dr. S. P.

Vprašanje lastništva uslužbenčeve iznajdbe

najdbe, ki omogočajo monopolski dobiček.

Spor med lastnikom podjetja in iznajditeljem v njegovi službi je tako star, kakor je stara kapitalistična tehnika. Zato so se iznajditelji že zgodaj organizirali, da bi zaščitili svoje pravice pred izkoriščanjem s strani kapitala. Leta 1900 je bila ustanovljena celo svetovna zveza takih društev v posameznih državah. V začetku je bil namen društev zaščita posameznih neodvisnih iznajditeljev, ki nimajo nobenih odškodnin; iznajditeljem, katerih iznajdba pripade lastniku podjetja. Konferenca pa je ta predlog odbila.

Težke posledice ignoriranja ureditve pravic iznajditeljev v službi je občutila med zadnje vojne Nemčija, ki je morala s strahom ugotoviti, da so jo druge države v splošni in oboroževalni tehniki prehiteli. Zato je leta 1942 iz-

dala posebno uredbu o ravnanju z iznajdbami uslužbencev in uvedla še posebne nagrade za iznajditelje, vse z namenom, da bi iznajditeljstvo čim bolj podprla. Ostrina dotodanje zakonodaje v izključno korist gospodarja je bila sicer omiljena, odstranjena pa ne.

Sodobni ekonomisti in pravni teoretiki kapitalističnega gospodarstva si prizadevajo, da bi rešili to zamotano kvadratno kroga. Italijan Mario Ghiron (Corso di diritto industriale, Roma 1948) poudarja, da je vprašanje lastnine iznajdbe uslužbencev težak problem in da se je zaostрил prav zato, ker ustvarjajo sedaj velike iznajdbe v tovarnah industrijskih družb uslužbenčev. Ghiron smatra za glavni problem imenovanje pravega iznajditelja v patentni listini, skuša pa zanikati, da bi bili med iznajditeljem in lastnikom podjetja kakšni sporni interesi materialne narave. To se pravi - ne hoteti videti osnovnega protislovja, ki ga je po njegovem lahko premostiti tako, da je uslužbenec posebej nastavljen za to, da raziskuje vprašanja, ki jih je treba rešiti z novo iznajdbo. Taka iznajdba pripada brez pridržkov podjetju.

V Nemčiji je 1.948 izdal sodbna avtoriteta iz področja iznajditeljstva, E. Reimer je l. 1948 izdal posebno delo o tem vprašanju (Das Recht der Angestelltenverbindung, Berlin 1948), februarja 1950 pa je zapadno nemška vlada načela reformo dosedanje pravne ureditve iznajdbe uslužbencev. K tej re-

forni se je oglasila tudi revija »Recht der Arbeit« (oktober 1950), v kateri podaja Dr. Volmer kratek historiat dosedanjih poskusov za rešitev težkega problema, ki so ostali brez pravega uspeha. Avtor se zaveda, da zahteva sodbna ekonomika z vso nujnostjo, da se to vprašanje na nek način zadovoljivo reši. Volmer ugotavlja nepremostljivost stalšč delojemalcev in delodajalcev, ki so prišla do izraza ob priliki ankete v zvezi z nameravano novo zakonodajno ureditvijo. Pri tem prihaja do zaključka, da bi bilo zelo težko premostiti ta prepad, če ne bi misel, da se morajo iznajdbe delojemalcev izkoristiti v korist skupnosti, imperativno narekovala rešitve teh nasprotij.

Mar naj v dozdnevem interesu skupnosti uslužbenec odstopijo svoje iznajdbe podjetju, od katerega pa nobena zakonodaja niti teorija ne zahteva kake žrtve? Zakonodajna sodbena kapitalizma gre celo za tem, da ne podreja interesom lastnika podjetja samo posamezno, temveč prav vso uslužbenčev iznajditeljstvo ustvarjalnost.

Medtem ko je bilo v vseh zakonodajah držav s kapitalističnim uredjenim gospodarstvom doslej jasno in nesporno, da pripada lastniku podjetja tista iznajdba, ki je nastala v službenem razmerju in s sredstvi podjetja, gre tendenca v novejšem času za tem, da ima lastnik podjetja pra-

vico tudi do tistih iznajdb, ki jih uslužbenec ustvari samostojno in izven podjetja - če so take, da spadajo po svojem tehničnem in ekonomskem značaju v delokrog podjetja.

Po italijanskem zakonu iz leta 1939 ima v takem primeru lastnik podjetja prednostno pravico do nakupa iznajdbe. Podobno ureditev pozna Švedska v zakonu iz leta 1949. Glede bodoče nemške ureditve pa se je spor zaostрил prav ob tej točki. Sindikalne organizacije in Zdrženje akademsko izobraženih uslužbencev kemične industrije zahtevajo, da se take iznajdbe priznajo za popolnoma svobodne. Nasprotno pa zahtevajo delodajalci priznanje pravice do vseh takih iznajdb, če se nanašajo na proizvodna sredstva, proizvodne postopke ali na izdelke podjetja, v katerem je iznajditelj uslužbenec.

Revija »Recht der Arbeit« se v članku Dr. Volmerja zavzema v celoti za rešitev v korist podjetnikov. Svojo »teoretično« utemeljitev izvajajo iz tako imenovanega delovno-pravnega načela, da pripada ves uslužbenčev delovni učinek podjetniku. Zato brani mnenje, da uslužbenec niti iznajdbe, ki jo ustvari izven podjetja, ne more svobodno izkoristiti, če to utegne ogroziti obstanek podjetja.

Vse navedeno kaže, do kakšne mere so zavarovani monopolistični interesi podjetnikov, medtem ko je iznajditelj pred njimi dejansko brez vsake zaščite.

